



INVESTITSİYALARNING IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI

Abdinabiyeva Dildora Eshmurod qizi

Alfraganus universiteti 3-bosqich talabasi

Kurbonov Jasurbek Pozilovich

Ilmiy rahbar: iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent,
<https://doi.org/10.5281/zenodo.22269138>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 27-avgust 2026 yil

Ma'qullandi: 29-avgust 2026 yil

Nashr qilindi: 31-avgust 2026 yil

KEY WORDS

investitsiya, iqtisodiy o'sish, kapital qo'yilmalar, xorijiy investitsiyalar, investitsion muhit, iqtisodiy rivojlanish, innovatsiya, ishlab chiqarish, bandlik, yalpi ichki mahsulot.

ABSTRACT

Mazkur maqolada investitsiyalarning iqtisodiy o'sishdagi o'рни va ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda investitsiyalarning ishlab chiqarish hajmini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda mamlakatning investitsion jozibadorligini yuksaltirishdagi roli yoritilgan. Shuningdek, O'zbekistonda investitsiya siyosatini takomillashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari investitsiyalarni samarali jalb etish va ulardan oqilona foydalanish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash hamda milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishning muhim omillaridan biri ekanligini ko'rsatadi.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida investitsiyalar mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Investitsiyalar ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yangi texnologiyalarni joriy etish, infratuzilmani rivojlantirish hamda iqtisodiy resurslardan samarali foydalanishga xizmat qiladi. Ayniqsa, globallashtirish jarayonlari jadallashib borayotgan hozirgi davrda investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan [1]. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlariga erishgan davlatlarda investitsiyalar hajmi muntazam oshib borgan. Investitsiyalar ishlab chiqarishning modernizatsiya qilinishi, yangi korxonalar tashkil etilishi, eksport salohiyatining kengayishi va aholi bandligining ortishiga xizmat qiladi. Shu sababli rivojlangan mamlakatlar investitsion muhitni yaxshilash, investorlar huquqlarini himoya qilish va qulay biznes muhitini yaratishga alohida e'tibor qaratmoqda [2].

O'zbekiston Respublikasida ham investitsiyalarni jalb qilish va investitsiya muhitini yaxshilash bo'yicha keng ko'lami islohotlar amalga oshirilmoqda. So'nggi yillarda xorijiy investorlarga yaratilayotgan qulay sharoitlar, erkin iqtisodiy zonalarining tashkil etilishi, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining rivojlantirilishi hamda investitsiya qonunchiligining takomillashtirilishi mamlakatga investitsiyalar oqimini sezilarli darajada oshirmoqda. Bu esa iqtisodiyot tarmoqlarini modernizatsiya qilish, yangi ishlab chiqarish

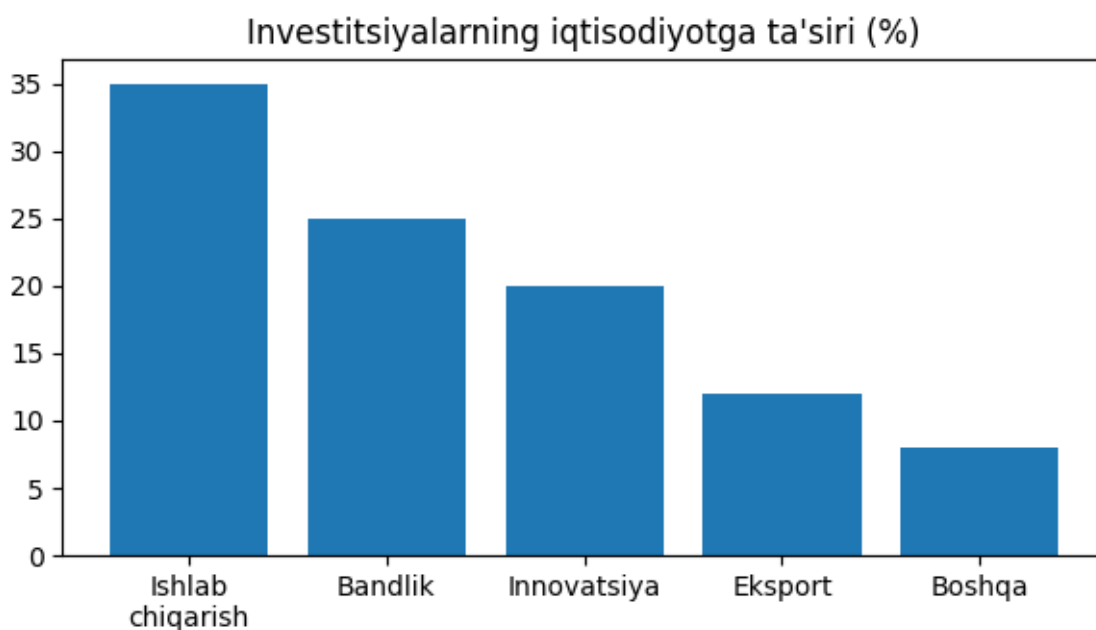
quvvatlarini ishga tushirish va iqtisodiy o'sishni jadallashtirishga xizmat qilmoqda [3]. Investitsiyalar nafaqat iqtisodiy o'sishning, balki aholi farovonligini oshirishning ham muhim omilidir. Yangi korxonalarning tashkil etilishi natijasida qo'shimcha ish o'rinlari yaratiladi, aholining daromadlari ortadi, davlat byudjetiga tushumlar ko'payadi hamda hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi ta'minlanadi. Shu bilan birga, investitsiyalar innovatsion texnologiyalarni joriy etish va milliy iqtisodiyotning xalqaro bozordagi raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi [4]. Biroq investitsiya faoliyatini rivojlantirish jarayonida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, investitsion risklar, moliyalashtirish manbalarining cheklanganligi, ayrim ma'muriy to'siqlar, infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi hamda global iqtisodiy beqarorlik investitsiyalar hajmiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois investitsion muhitni yanada yaxshilash va investorlar uchun barqaror huquqiy kafolatlarni yaratish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi [5].

Asosiy qism

Investitsiyalar iqtisodiy rivojlanishning eng muhim omillaridan biri bo'lib, mamlakatning ishlab chiqarish salohiyatini oshirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va iqtisodiyot tarmoqlarini modernizatsiya qilishda muhim rol o'ynaydi. Iqtisodiy nazariyaga ko'ra, investitsiyalar asosiy kapitalni kengaytirish orqali yalpi ichki mahsulotning o'sishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli investitsiyalar hajmi bilan iqtisodiy o'sish sur'atlari o'rtasida uzviy bog'liqlik mavjud [2]. Investitsiyalar ichki va tashqi manbalar hisobidan amalga oshiriladi. Ichki investitsiyalar korxonalar foydasi, aholi jamg'armalari va davlat mablag'lari hisobidan moliyalashtirilsa, tashqi investitsiyalar xorijiy investorlar, xalqaro moliya institutlari va transmilliy kompaniyalar mablag'lari hisobidan amalga oshiriladi. Ayniqsa, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar zamonaviy texnologiyalarni olib kirish, yangi boshqaruv tajribalarini joriy etish va eksport salohiyatini oshirishda muhim o'rin tutadi [3]. Investitsiyalar ishlab chiqarish hajmini oshirish orqali iqtisodiy o'sishga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Yangi korxonalar tashkil etilishi, mavjud ishlab chiqarish quvvatlarining kengaytirilishi va zamonaviy texnologiyalarning joriy etilishi mehnat unumdorligini oshiradi. Natijada mahsulot ishlab chiqarish hajmi ortadi, korxonalarning raqobatbardoshligi kuchayadi hamda milliy iqtisodiyotning eksport salohiyati yuksaladi [4].

Bundan tashqari, investitsiyalar bandlikni ta'minlashda ham muhim omil hisoblanadi. Har bir yangi investitsiya loyihasi yangi ish o'rinlari yaratilishiga, aholi daromadlarining oshishiga va iste'mol bozorining kengayishiga xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida iqtisodiy faollikning ortishiga va davlat byudjeti daromadlarining ko'payishiga olib keladi [1].

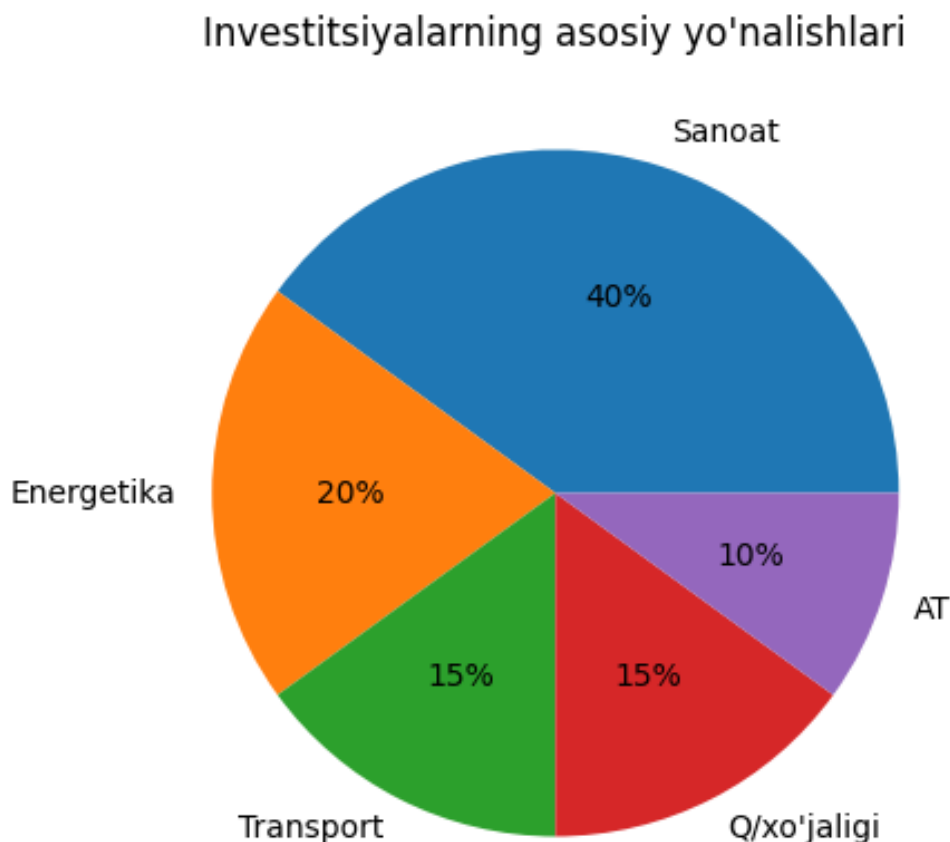
1-diagramma



Izoh: Diagramma xalqaro iqtisodiy hisobotlar asosida muallif tomonidan tayyorlangan [4].

So'nggi yillarda O'zbekistonda investitsion muhitni yaxshilash bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida iqtisodiyotning turli tarmoqlariga jalb qilinayotgan investitsiyalar hajmi ortib bormoqda. Xususan, sanoat, energetika, transport, qishloq xo'jaligi va axborot texnologiyalari sohalariga yo'naltirilayotgan investitsiyalar iqtisodiy o'sishning muhim manbai bo'lib xizmat qilmoqda. Erkin iqtisodiy zonalar faoliyatining kengaytirilishi va davlat-xususiy sheriklik loyihalarining amalga oshirilishi ham investitsiya faolligini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda [5]. Investitsiya faoliyatining samaradorligi investitsion muhit, siyosiy barqarorlik, huquqiy kafolatlar, infratuzilma rivojlanganligi va malakali ishchi kuchi bilan chambarchas bog'liq. Shu sababli investitsiyalarni jalb qilishda qulay biznes muhitini yaratish, soliq va bojxona imtiyozlarini takomillashtirish hamda investorlar huquqlarini ishonchli himoya qilish muhim ahamiyatga ega [3].

2-diagramma



Izoh: Diagramma O'zbekiston va xalqaro investitsiya hisobotlari asosida muallif tomonidan tayyorlangan [5].

Umuman olganda, investitsiyalar iqtisodiy o'sishni ta'minlash, ishlab chiqarish salohiyatini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va mamlakatning xalqaro raqobatbardoshligini kuchaytirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shu bois investitsion muhitni yanada yaxshilash va investitsiyalarni samarali boshqarish iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, investitsiyalar mamlakat iqtisodiy o'sishining asosiy omillaridan biri bo'lib, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda iqtisodiyot tarmoqlarining raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Investitsiyalar hajmining ortishi korxonalar faoliyatini modernizatsiya qilish, mahsulot sifati va mehnat unumdorligini oshirish orqali yalpi ichki mahsulotning o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Maqolada olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, ichki va xorijiy investitsiyalar iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlashda o'zaro bir-birini to'ldiruvchi muhim manbalardir. Ayniqsa, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar zamonaviy texnologiyalarni jalb qilish, eksport salohiyatini oshirish, yangi ishlab

chiqarish quvvatlarini yaratish va ilg'or boshqaruv tajribalarini joriy etishda muhim o'rin tutadi. Shu bilan birga, investitsiya loyihalarining amalga oshirilishi aholi bandligini oshirish, daromadlarni ko'paytirish va hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

O'zbekistonda investitsion muhitni yaxshilash, investorlar huquqlarini himoya qilish va qulay biznes muhitini yaratish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar investitsiya faolligining ortishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Erkin iqtisodiy zonalar faoliyatini rivojlantirish, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish hamda investitsiya qonunchiligini takomillashtirish iqtisodiyotning turli tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, investitsiya faoliyatini yanada rivojlantirish uchun investitsion muhitning barqarorligini ta'minlash, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, zamonaviy infratuzilmani rivojlantirish va investorlar uchun huquqiy kafolatlarni mustahkamlash zarur. Mazkur chora-tadbirlar investitsiyalar hajmining yanada ortishiga, iqtisodiy o'sish sur'atlarining jadallashishiga hamda mamlakatning xalqaro investitsiya jozibadorligini oshirishga xizmat qiladi. Xulosa qilib aytganda, investitsiyalarni samarali jalb etish va ulardan oqilona foydalanish O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi farovonligini oshirish va milliy iqtisodiyotning xalqaro bozordagi raqobatbardoshligini kuchaytirishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Investitsiya faoliyati to'g'risida"gi qonunchilik hujjatlari va investitsiya siyosatiga oid farmon va qarorlar. – Toshkent.
2. Todaro M.P., Smith S.C. Economic Development. 13th Edition. – Pearson Education, 2021.
3. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. Investitsiya faoliyati bo'yicha yillik hisobot. – Toshkent, 2024.
4. World Bank. Global Economic Prospects. – Washington, D.C.: World Bank, 2024.
5. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). World Investment Report 2024. – Geneva: United Nations, 2024.